ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

Чуст тумани

2024 йил 26 март

судья: А.А.Шокиров

Чуст туманлараро иқтисодий суди, судья А.Шокиров раислигида, судья ёрдамчиси Я.Соатовнинг котиблигида, даъвогар– «Мучум гавхари» фермер хўжалиги манфаатида Чортоқ туман фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгашининг жавобгар– «Namangan to`qimachi cluster» МСНЈ ҳисобидан жами 84.318.400 сўм ундириш тўғрисидаги даъво аризаси бўйича юритилган ишни кенгаш вакили У.Акбаров (2024 йил 14 мартдаги №01/04-380-сонли ишончнома асосида), жавобгар вакили Д.Икрамов (2024 йил 6 мартдаги ишончнома асосида) иштирокида, суд биносида бўлиб ўтган очиқ суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

аниқлади:

даъво аризада баён этилишича, «Мучум гавхари» фермер хўжалиги (кейинги матнда даъвогар деб юритилади) ҳамда «Namangan to`qimachi cluster» MCHI (кейинги матнда жавобгар деб юритилади) ўртасида шартнома тузилган. Мазкур шартнома шартларига мувофик тарафлар, яъни даъвогар жавобгарга пахта хом ашёсини атказиб бериш, жавобгар эса етказиб бериладиган махсулот хақини тўлаб бериш мажбуриятини олишган. Шартнома шартларига кўра, даъвогар томонидан шартномада келишилган миқдорда ва шартларда пахта хом ашёси етказиб берилган. жавобгар томонидан махсулот тўлови тўлаб Жавобгарга бир неча маротаба огохлантириш хатлари юборилган, лекин натижа бўлмаган. Бунга кўра, даъвогар манфаатида Чортоқ туман фермер, дехкон хўжаликлари ва томорка ер эгалари кенгаши иктисодий судга даъво аризаси билан мурожаат қилиб, жавобгар ҳисобидан 69.800.000 сум асосий қарз, тўлов муддати кечиктирилган кунлар учун 14.518.400 сўм пеня хамда олдиндан тўланган суд харажатларини ундиришни сўраган.

Суд мажлиси муҳокамасида кенгаш вакили даъво талабларини қӱллаб-қувватлади.

Жавобгар вакили даъвони қисман тан олиб, ҳақиқатдан қарздорлик тўғрилигини, ҳисоб рақамларида маблағ бўлмаганлиги сабабли тўлаш имкони бўлмаганлигини, ҳозирда жамият молиявий ҳийинчилик ҳолатида эканлигини билдириб, пеняни рад этишни сўради.

Суд, ишдаги мавжуд хужжатларни ўрганиб, тарафлар вакилларининг тушунтиришини тинглаб, қуйидагиларга кўра даъво талабларини қисман қаноатлантиришни лозим деб хисоблайди.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси (кейинги матнда ФК деб юритилади) 234-моддасининг иккинчи қисмида мажбуриятлар

шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда Кодексда кўрсатилган бошқа асослардан келиб чиқиши белгиланган.

ФКнинг 236-моддасида эса мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонунчилик талабларига мувофиқ, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса — иш муомаласи одатларига ёки одатда қўйиладиган бошқа талабларга мувофиқ лозим даражада бажарилиши кераклиги баён этилган.

Мазкур ҳолатлар тарафлар ўртасидаги муносабатлар маҳсулот етказиб бериш шартномаси юзасидан келиб чиққан.

ФКнинг 437-моддасига кўра, маҳсулот етказиб бериш шартномасига мувофиқ тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланаётган маҳсулот етказиб берувчи — сотувчи шартлашилган муддатда ёки муддатларда ўзи ишлаб чиқарадиган ёхуд сотиб оладиган товарларни сотиб олувчига тадбиркорлик фаолиятида фойдаланиш учун ёки шахсий, оилавий мақсадларда, рўзғорда ва шунга ўхшаш бошқа мақсадларда фойдаланиш билан боғлиқ бўлмаган бошқа мақсадларда фойдаланиш учун топшириш, сотиб олувчи эса товарларни қабул қилиш ва уларнинг ҳақини тўлаш мажбуриятини олади.

Иш хужжатларидан кўринишича, томонлар ўртасида 2023 йилда пахта хом ашёси ва уруғлик пахтани етказиб бериш ҳамда харид ҳилиш бўйича фюьчерс шартномаси тузилган.

Мазкур шартнома шартларига мувофиқ тарафлар, яъни даъвогар жавобгарга пахта хом ашёсини атказиб бериш, жавобгар эса етказиб бериладиган маҳсулот ҳақини тўлаб бериш мажбуриятини олишган.

Шартнома шартларига кўра, даъвогар томонидан шартномада келишилган миқдорда ва шартларда 97.600.000 сўмлик пахта хом ашёси етказиб берилган. Жавобгар томонидан 27.800.000 сўм маблағ тўлаб берилган. Бироқ, жавобгар томонидан маҳсулот тўловидан 69.800.000 сўм қарздорлик тўлаб берилмаган.

Жавобгарга бир неча маротаба огоҳлантириш хатлари юборилган, лекин натижа бўлмаган.

ФКнинг 449-моддасига кўра эса, сотиб олувчи етказиб бериладиган товарлар ҳақини шартномада назарда тутилган ҳисоб-китоблар тартиби ва шаклига амал ҳилган ҳолда тўлаши лозим.

Мазкур ҳолатда, даъвогарнинг махсулотлар етказиб берганлиги, жавобгар томонидан эса етказиб берилган маҳсулот учун маблағ тўлиқ ҳажмда тўлаб берилмаганлиги иш хужжатлари асосида тасдиҳланади.

Шу асосда, даъвогарнинг асосий қарзни ундириш талаби қонун ҳужжатлари ва шартнома шартларига мувофиқ асосли.

Бундан ташқари, даъвогар даъво талабида "Хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятининг шартномавий ҳуқуқий базаси тўғрисида"ги Қонуни 32-моддаси талаби асосида, тўлов муддати кечиктирилган хар бир кун учун 0.4 фоиз миқдорида, аммо кечиктирилган сумманинг 50 фоизидан ортиқ бўлмаган миқдорда 14.518.400 сўм пеня ҳисоблаб, жавобгардан ундиришни сўраган.

ФКнинг 333-моддасига асосан қарздор айби бўлган тақдирда мажбуриятни бажармаганлиги ёки лозим даражада бажармаганлиги учун, агар қонун ҳужжатларида ёки шартномада бошқача тартиб белгиланмаган бўлса, жавоб беради.

Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди Пленумининг "Мажбуриятларни бажармаганлик ёки лозим даражада бажармаганлик учун мулкий жавобгарлик тўғрисидаги фуқаролик қонун хужжатларини қўллашнинг айрим масалалари ҳақида"ги қарори 4-бандига кўра, ФКнинг 326-моддасига мувофиқ суд қарздор томонидан мажбуриятларнинг бажарилиш даражасини, мажбуриятда иштирок этувчи тарафларнинг мулкий аҳволини, шунингдек кредиторнинг манфаатларини эътиборга олиб, неустойка миқдорини камайтиришга ҳақли.

Шу асосда, суд қарздор ва кредиторнинг манфаатларини инобатга олиб, кредиторга тўланиши лозим бўлган неустойкани камайтириб, 4.355.520 сўм миқдорида қаноатлантиришни, даъво талабининг қолган қисмини қаноатлантириш рад этишни лозим топади.

Юқоридагилардан келиб чиқиб, суд даъвогарнинг даъво талабларини қисман қаноатлантириб, жавобгар ҳисобидан 69.800.000 сўм асосий қарз, 4.355.520 сўм пеня ундиришни, қолган талабларни қаноатлантиришни рад этишни лозим топади.

«Давлат божи тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни 5-моддасининг 2-бандига кўра, ишларни иқтисодий судларда кўриб чиқилиши юзасидан давлат божи ундирилиши, ИПК 118-моддасининг биринчи қисмида суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилиши белгиланган. Шу асосда ишни судда кўриб чиқиш натижалари бўйича 1.686.368 сўм давлат божи харажатлари жавобгар хисобидан ундирилиши лозим.

Бинобарин, суд Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 118, 128, 165, 176, 177-моддаларини қўллаб,

ҚАРОР ҚИЛДИ:

«Мучум гавхари» фермер хўжалиги манфаатида Чортоқ туман фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгашининг келтирган даъво аризаси қисман қаноатлантирилсин.

«Namangan to`qimachi cluster» MCHJ ҳисобидан «Мучум гавхари» фермер хўжалиги фойдасига 69.800.000 сўм асосий ҳарз, 4.355.520 сўм пеня ҳамда тўланган 34.000 сўм почта харажатлари жами 74.189.520 сўм ундирилсин.

Жавобгар «Namangan to`qimachi cluster» МСНЈ ҳисобидан Республика бюджетига 1.686.368 сўм давлат божи ундирилсин.

Даъво талабининг қолган қисмини қаноатлантириш рад этилсин. Хал қилув қарори қонуний кучга киргач, ижро варақалари берилсин. Мазкур ҳал қилув қарори устидан у қабул қилинган кундан эътиборан бир ой ичида апелляция ёки қонуний кучга кирган кундан эътиборан олти ой ичида кассация тартибида Наманган вилоят судининг Иқтисодий ишлар бўйича судлов хайъатига ишни биринчи инстанция судида кўрган суд орқали шикоят қилиниши (прокурор протест келтириши) мумкин.

Раислик қилувчи

А. Шокиров

